

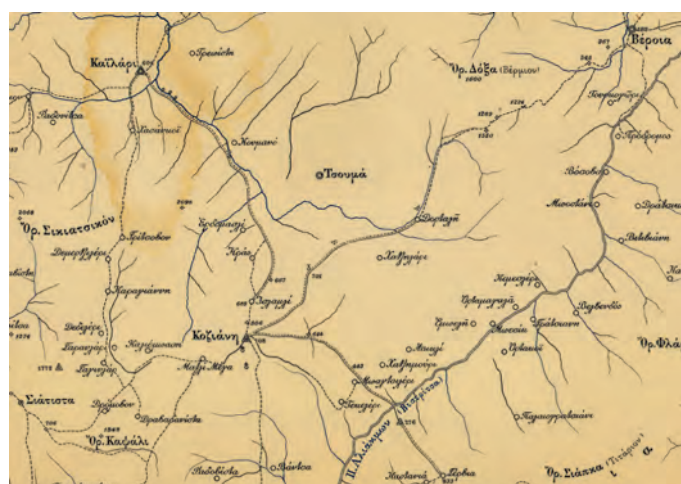
Από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα

Η Κοζάνη σε χάρτες των αρχών του 20ού αι.

Τα τέλη του 19ου αιώνα αποτελούν μια “χρυσή” περίοδο της στρατιωτικής χαρτογραφίας σε όλη την Ευρώπη. Συστηματικές γεωδαιτικές και τοπογραφικές εργασίες στην ύπαιθρο οδηγούν σε χαρτογραφήσεις ακριβείας, στις οποίες διακρίνονται ιδιαίτερα οι αυστριακές χαρτογραφικές στρατιωτικές υπηρεσίες. Μετά το 1869, ο Φραγκίσκος Ιωσήφ Α΄ αποφασίζει τη λεγόμενη “τρίτη” χαρτογράφιση της αυτοκρατορίας και της ευρύτερης περιοχής γύρω από αυτήν, στην οποία περιλαμβάνεται η Βαλκανική και το βόρειο τμήμα της σημερινής ελληνικής επικράτειας, τότε υπό οθωμανική κυριαρχία. Η χαρτογράφιση αυτή, γνωστή ως *Franz-Josephinische Landesaufnahme*, ανανέωσε και επέκτεινε τις δύο προηγούμενες χαρτογραφήσεις, των περιόδων

1764-1787 και 1806-1869, χρησιμοποιώντας τις νέες γεωδαιτικές και χαρτογραφικές επιστημονικές γνώσεις και τεχνολογίες που είχαν στο μεταξύ αναπτυχθεί στην κεντροευρωπαϊκή αυτή χώρα.

Η “τρίτη” χαρτογράφιση οδήγησε από το 1889 στη σύνταξη του σημαντικού επιτελικού “Γενικού Χάρτη” (*Generalkarte*) της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης σε κλίμακα 1:200.000, ενώ κατά την τριετία 1873-1876, μεσούσης της “τρίτης” χαρτογράφισης, συντάσσονται τα φύλλα του λεγόμενου “πρόχειρου” στρατιωτικού χάρτη της Κεντρικής Ευρώπης και της Βαλκανικής σε κλίμακα 1:300.000, που απεικονίζουν και τον σημερινό βορειοελλαδικό χώρο. Τα φύλλα αυτά, ενημερωμένα και διορθωμένα, εκδίδονται για πολλά ακόμη χρόνια, μέχρι και την τελευταία δεκαετία του

Επάνω: Στις λεπτομέρειες χάρτη του 1879 κλίμακας 1:300.000, αναθεωρημένου το 1894, απεικονίζεται η ευρύτερη (αριστερά) και η εγγύτερη (δεξιά) περιοχή της Κοζάνης. Κάτω: Οι ίδιες περιοχές απεικονίζονται σε ελληνικό χάρτη (αχρονολόγητο), αντίγραφο αυστριακών πρωτοτύπων, μεταγραμματισμένων στα Ελληνικά.

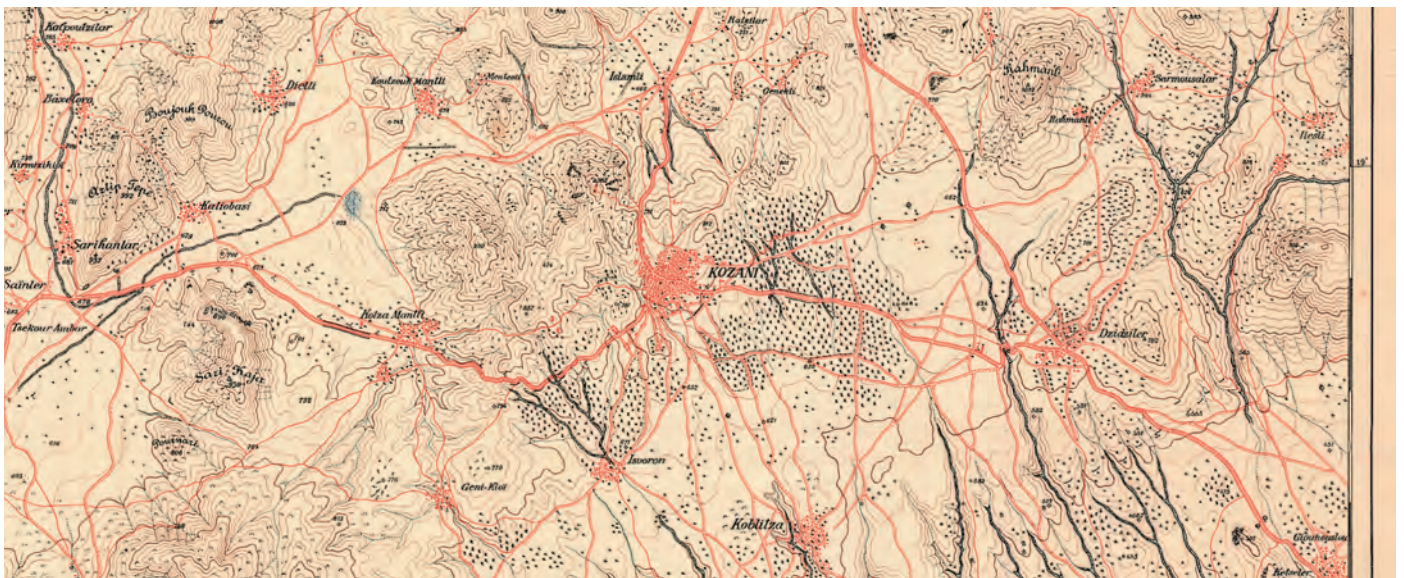

Δημοτική Χαρτοθήκη Κοζάνης [Αρχοντικό Λασιάνη]

ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ / ΚΟΒΕΝΤΑΡΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΖΑΝΗΣ / ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ: Προγραμματική Συνεργασία 2008-2010 “Οργάνωση και Ανάδειξη Δημοτικής Χαρτοθήκης Κοζάνης”. Εγκαινίο, 11 Οκτωβρίου 2008 / Έκθεση “Η Κοζάνη στον Κόσμο των Χαρτών”, 12 Οκτωβρίου - 7 Δεκεμβρίου 2008.

Επάνω: Η περιοχή της Κοζάνης σε σύνθεση δύο αυστριακών φύλλων-χάρτη της σειράς Generalkarte (1:200.000), από τα τέλη του 18ου - αρχές του 19ου αιώνα. Κάτω: Η ίδια περιοχή σε ελληνικό χάρτη της Χαρτογραφικής Υπηρεσίας Στρατού του 1913, με τα τοπωνύμια σε λατινική γραφή.

19ου αιώνα και χρησιμοποιούνται και από τις ελληνικές δυνάμεις μεταγραμματισμένα στα Ελληνικά.

Οι αυστριακές εργασίες χαρτογράφησης στις νοτιότερες περιοχές των ευρωπαϊκών εδαφών της οθωμανικής αυτοκρατορίας (στο βόρειο τμήμα της σημερινής ελληνικής επικράτειας), αρχίζουν την πρώτη δεκαετία του 1870. Το 1873 χαρτογραφείται ο άξονας από τον Αυλώνα, το Αργυρόκαστρο, την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία μέχρι τη Θεσσαλονίκη και τη Χαλκιδική, καλύπτοντας την έκταση μέχρι την ελληνοτουρκική μεθόριο. Στις εργασίες μετέχει και ο τότε λοχαγός Heinrich Hartl, ο οποίος το 1874 και το 1875 επεκτείνει τις αυστριακές χαρτογραφήσεις στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, μέχρι την Κωνσταντινούπολη και βόρεια μέχρι την κεντρική Βουλγαρία και την ανατολική Ρωμυλία. Ο Hartl θα είναι ο επικεφαλής της τριμελούς αυστριακής στρατιωτικής απο-

στολής που θα προσκληθεί το 1889 από τον Χαρίλαο Τρικούπη για την οργάνωση της χαρτογράφησης του ελληνικού κράτους. Αποτέλεσμα της οργάνωσης αυτής είναι το χαρτογραφικό έργο που θα επιτελέσει από τότε η Χαρτογραφική Υπηρεσία του Ελληνικού Στρατού (η αργότερα γνωστή ως Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού), με μεγάλη συμβολή στους Βαλκανικούς Πολέμους και τις μετέπειτα χαρτογραφήσεις του βορειοελλαδικού χώρου.

Υποστήριξη:

Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ).
Συλλογή Γιώργου Γκολομπία.

Ψηφιακές βέλτιστες προσαρμογές και επεξεργασίες χαρτών:

Νόπη Πλούτογλου, Υποψ. δρ. ΑΠΘ.

Χρυσούλα Μπούτουρα, Καθηγήτρια ΑΠΘ.

Κείμενο / επιμέλεια:

Ευάγγελος Λιβιεράτος, Καθηγητής ΑΠΘ / Επιστημονικός υπεύθυνος.

Λασσάνειος Δημοτική Χαρτοθήκη Κοζάνης

<http://cartography.web.auth.gr/Kozani>

